

November, December, wanneer er geen sneeuw ligt. Kaal en dor, onafzienbaar strekt zich dan de heide uit. Op den achtergrond, somber, bijna zwart afstekende tegen den hemel, het veen, terwijl enkel zoo hier en daar een ondiepe plas de doodelijke eentonigheid verbreekt en zelfs dan ligt er een diepe ernstige poëzie over het land. Zie nu eens! Als door een geheimzinnige kracht bewogen, stapelen de wolken zich opeen, reusachtige wolkgevaarten werpen donkere schaduwen over het veld en trekken langzaam en statig voorbij. Door hun voortdurende verandering en afwisseling doen ze het land nog eenzamer en troosteloozer schijnen dan het is en een droefgeestige sombere stemming maakt zich onwillekeurig van den beschouwer meester.

In den nazomer is de weg aan weerskanten bezaaid met bloemen, vooral parnassia en gentianen zijn hier overvloedig.

Van deze pracht is nu niets meer te zien, maar dat is zoo erg niet; juist het ieder jaar opnieuw zien ontluiken, bloeien en vergaan geeft het grootste genot.

We zijn hier kort bij de Glanerbeek. Een eindje daarvoor,

juist bij een typisch polletje dennen, is weer een uitgezocht plekje voor den liefhebber van wilde planten; vooral koningsvaren en adelaarsvaren zijn hier 's zomers overvloedig. Vlak onder die dennen groeit de groote wolfsklauw, nu, midden in den winter nog even groen als in den zomer.

Een van onze eerste voorjaarstochten is ook altijd naar deze streek, om groote en kleine salamanders te vangen, waaraan de plassen hier overrijk zijn.

(Wordt vervolgd).

B.

ONZE MUSSCHEN.

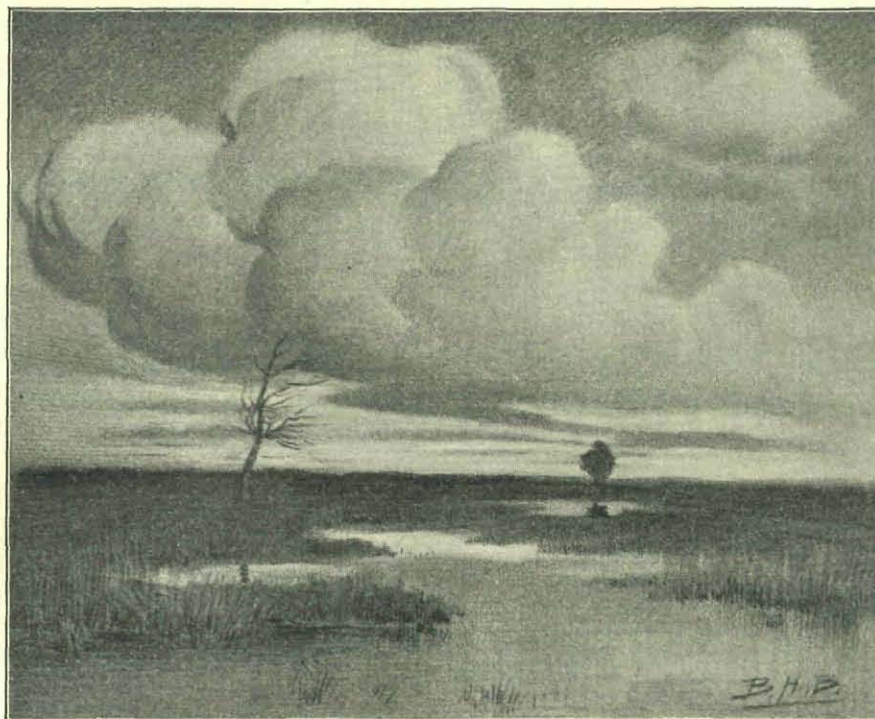
Het gebeurt mij niet dikwijls meer, dat ik mij vergis in vogellied of vogelstem, maar toch ben ik er onlangs op een zonnigen Septembermiddag toch nog leelijk ingeloopt. Ik wandelde Duin en Daal om op de steentjes, 't is een wandeling waar duizenden Hollanders verzot op zijn en dat is licht te begrijpen, want je hebt er de duinen en de zee, loofhout en naaldhout, heerlijke vergezichten en aardige dingen dichtbij, groeiend tusschen de boomstronken waarmee de steile wegranden hier en daar gestut zijn.

Het zonnetje was warm, de lucht was blauw, de dennen geurden en de jonge lichtgroene eikeltjes glommen vroolijk tusschen 't veelkleurig loover in gezelschap van blozendroode galappeltjes. 't Was van datecht tevreden weertje en 't verwonderde mij dan ook volstrekt niet, dat bij een bocht van den weg een helder vogelstemmetje blij uit de dennen klonk.

„Een kneu, die weer begint”, dacht ik. En daar ik altijd graag kneutjes zie, slenterde ik naar het

boompje aan den wegrand, om daar de ontdekking te maken, dat mijn zangertje maar een gewone ringmusch was. Hij zat lekker in de zon te zingen, er was geen andere musch in de buurt te zien, van koorzang of gesprek of twistgeroep kon dus geen sprake zijn. Het lied hield het midden tusschen slag en gekweel en dat had mij juist in den waan gebracht, dat ik met een kneutje te doen had.

Waarom zou een musch ook niet kunnen zingen? Ieder die op vogels let, zal ook wel eens de gewone huismusch in zoo'n vroolijke bui hebben aange troffen en 't lijkt mij toe, dat ze hun mooiste liedje altijd zingen in de eenzaamheid. In zoo'n groote stad als Amsterdam worden ze het slachtoffer van hun gezellige neigingen en gaat al hun vrije tijd heen met praten en twisten en boevenstreken, maar waar ze dun gezaaid zijn en omgang

Reusachtige wolkgevaarten werpen donkere schaduwen over het veld.

hebben met nobeler leden van de vogelbent, worden hun betere instincten wakker en dan zeggen ze trotsch en blij, zooals dat ringmuschje op Duin en Daal: „ook ik ben een zangvogel“.

Ofschoon het door groote vogelkenners met klem tegengesproken wordt, schijnt het toch waar te zijn, dat musschen zeer fraai den zang van andere vinkachtige vogels kunnen aanleeren. Seton-Thompson geeft in een van zijn aardige boeken en naar mij lijkt zeer betrouwbaar verhaal van een musch die een mooien kanariezing geleerd had, ook bij zeer serieuze Engelsche vogelkenners vind ik melding van zoo iets gemaakt. Het is eigenlijk wonder, dat er over een zoo eenvoudige zaak nog twistgeschrijf bestaan kan en ik zou wel willen, dat onze liefhebbers er zich eens mee gingen bemoeien. Ge behoeft maar in 't voorjaar wat musscheneieren uit te laten broeden door kanaries of andere zangvogels, dan de jonge dieren onder goede muzikale leiding brengen en zien, hoe 't uitvalt. En als ge dan uw zingende musch eens komt vertoonen op een vergadering van de Nederlandsche Natuurhistorische of de Ornithologische vereeniging, dan zullen wij er u hartelijk dankbaar voor zijn.

Ik heb voor kooi-experimenten geen tijd, daar ik in mijn vrije uren altijd buiten moet zijn, om op het wilde gedierte te letten en ik kan u verzekeren, dat die gewone musschen daar ook nog heel wat van mijn aandacht vergen.

Ze hebben nu weer pas geruid, het is dus nu de goede tijd om hun vederkleed te bestudeeren. Iedereen kan wel het mannetje van 't wijfje onderscheiden, dat leeren tegenwoordig de kinderen al op school: de zwarte borstvlak, de witte halsring en de aschgrauwe schedel met bruin omzoomd, dat zijn kenmerken, die klinken als een klok. Bij de jonge mannetjes is de zwarte borstvlak nog maar klein en ongelijk, maar een musschenman in zijn vierde jaar mag gezien worden, dat is werkelijk een heel mooie vogel. Gedurende den winter rafelen de vederrandjes en dan kan op benarde Januaridagen de gast er haveloos genoeg uitzien, maar de rafeltjes vallen af, de bleke snavel wordt blauwzwart en dan is in Maart, als de groote huwelijksgevechten beginnen onze Meester Philip weer een ware Adonis.

De wijfjes varieeren minder in kleur, maar alle, zoowel wijfjes als mannetjes vertoonen — en dat vooral in de groote steden — de hebbelijkheid om in de staart of op de vleugels meer wit te hebben dan volgens de boeken geoorloofd is. Zulke gemerkte, half witte of geheel witte vogels zijn altijd zeer welkom, omdat daaraan zoo goed na te gaan is of de vogels voortdurend dezelfde buurt blijven bewonen, of de paren elkander trouw blijven en hoe lang gemiddeld hun levensduur is. Echte albino-musschen,

geheel wit met roode oogen, heb ik nog nooit gezien.

Wat mij in de musschen het meest aantrekt en wat ook wel de oorzaak is van hun groot succes in de wereld dat is hun verbazende veelzijdigheid. Zooeven heb ik al gezegd, dat een musch goed zingen kan, als hij er maar tijd en gelegenheid voor vindt. Goed vliegen kan hij ook, want hij doet in den zomer verre tochten naar de korenakkers, waar hij, zooals bekend is groote schade aanricht door zijn bijzondere voorliefde voor melkrijpe graankorrels. Hij waagt het zelfs, over zee te trekken, evengoed als zwaluwen en ooievaars, want meen maar niet dat hij een standvogel is, die altijd maar in de buurt, waar zijn wieg eens stond, blijft rondsletteren. Neen, als 't noodig is, wordt hij een trekvogel en de vele honderden die jaarlijks van de Poolzee en Oostzee-landen naar de milde Atlantische kust trekken versmaden het zelfs vaak, om zich op Helgoland enkele uren rust te verschaffen. Het zou mij niet eens verwonderen, als vandaag of morgen eens aan 't licht kwam, dat hij bij verre tochten op de zee zelve uitrust en daar een beetje rondzwemt, want daar is hij net een vogel naar. A's hij maar wil!

Wanneer in 't najaar de boomen en bladeren vol bladluizen zitten, dan kunt ge eens zien, hoe hij in klim- en klauterkunst ervaren is en 't zou hem maar weinig moeite kosten om in dit opzicht een waardige kunstbroeder te worden van boomkruipers, boomklevers en meezen. Een andermaal weer verstout hij zich, den vliegervanger te spelen en ge ziet hem — en dikwijls niet te vergeefs — fladderend en laveerend een dikke bromvlieg, een hommeltje of een schichtige vlinder in het luchtruim achtervolgen.

Zelfs roofvogelmanieren houdt hij er op na: valkentaktiek. Meermalen heb ik die musschen op de sprinkhanenjacht gezien. Dan zweven ze net als miniatuur-torenvalkjes biddend boven 't grasland om van tijd tot tijd op hun prooi neer te schieten. Dat gaat natuurlijk weer in gezelschap en 't is een aardig gezicht zoo'n dozijn musschen op een rijtje een grasveld te zien „afvalken“ tegen den wind in. Zijn ze aan 't eind gekomen dan gaat de heele troep weer voor den wind terug om aan 't begin van 't veld weer met een ruk alle tegelijk rechtsomkeerd te maken en dan staan ze weer op een rijtje te bidden.

In 't bouwen van 't nest komt weer dezelfde plooibaarheid aan den dag. Het heet regel, dat de musschen nestelen op de daken, maar eigenlijk kunt ge een musschennest in alle mogelijke situaties vinden, zelfs tusschen het riet en onder bruggen. In de laatste jaren vertoonen ze in steden een groote voorliefde voor pyramide-populieren, daarvan kunt ge u in elk stadspark overtuigen en meteen

de opmerking maken, dat de verfraaiing van 't park er maar weinig bij wint, want 't zijn slordige stroo- en vezelhoopen, die ze daar in de nauwe takoksels bijeenwerken. Ze verzorgen hun talrijke jongen met een voorbeeldigen ijver.

Geen wonder, dat een zoo veelzijdig ontwikkeld dier bijna de heele wereld veroverd heeft. De mensch heeft hem hier en daar een handje geholpen, maar dat was waarlijk niet eens noodig.

In Amerika zijn de musschen met voorbedachten rade ingevoerd als helpers tegen een rupsenplaag en toen de eerste broedsels goed en wel uitkwamen heeft een van Amerika's grootste dichters den Europeeschen gast een welkomst-ode toegezongen. Dat is een halve eeuw geleden, maar nu tapt broeder Jonathan uit een ander vaatje en wenscht hij den „brutalen drukken indringer“ weer ver, terug naar de oude wereld. Maar dat helpt niet veel; de „Engelsche musch“ is al tot aan de stille Zuidzee gevorderd en verdringt langzaam maar zeker de lieve inlandsche vogels.

Ook bij ons kabaalt de musch de andere vogels weg. Ze zijn niet tegen hem opgewassen, want het is altijd één tegen tien en daarom kan het niet anders, of wij moeten wel eens tegen hem optreden om de zwakkeren in bescherming te nemen. Op het platte land schikt het nog al en het wil mij zelfs toeschijnen dat de veete tegen de huiszwaluwen is bijgelegd. Een jaar of zes geleek het, dat de musschen de huiszwaluwen verjagen zouden, daar ze stelselmatig de oude nesten en zelfs pas gebouwde in beslag nemen, iets wat ze nog wel doen, maar toch heeft het niet zoo'n vaart genomen als men eerst wel vreesde.

Wie evenwel in of bij een groote stad of beter gezegd, in een musschenrijke streek andere vogels wel laten nestelen, moet beginnen met het den musschen onaangenaam te maken door hun nesten uit te halen of ze lichamelijk letsel aan te doen.

Dat lijkt nu wel wreed, maar het zou ook wreed zijn om die zwakkere vogels door de dikbekken te laten tyranniseeren. Daarbij komt nog, dat wij in 't voorjaar toch al met de musschen op gespannen voet staan om de tuinzaden die ze uit den grond pikken, de jonge plantjes die ze ontwortelen, de jonge erwten, die ze heelemaal kaal vreten en mijn mooie hepatica's, crocussen en primula's waarvan ze alle bloemen tot de laatste toe aan fijne snipper-tjes bijten.

Ik zorg dan wel voor vogelverschrikkers en span ook zwarte draden, wat soms wel helpt. Maar 't beste is toch een handvol keisteentjes. Wat kennen ze je dan gauw en wat heb je dan een prachtige gelegenheid om hun taal te leeren. Hun onderling lief en leed maken ze meestal bekend met 't welbekende „sjielp, sjielp“, de man met de

keisteentjes noemen ze „toerr“ als ze hem zien aankomen en als ze op een veiligen afstand zitten, dan schelden ze hem voor tèrr, tèrr, wat logger en dikker van geluid dan de bekende winterkoning-verwensching. Er zit niet veel klank in dien scheld-roep, je zoudt haast zeggen, dat 't tusschen de tanden door gepreveld wordt. Komt er wat meer klank in en wat minder gerol dan hoor je „truu“, of „tuur“ of „ruu“ en dat beduidt allemaal dat het gevaar geweken en dat het leven schoon is.

De ringmusschen hebben een aardige lokkreet, waarmee ze onder het vliegen elkander toeroepen en die weer wat herinnert aan het „knot, knot“ van de kneutjes. In heel veel opzichten staan de ringmusschen dichter bij de andere vogels dan bij de huismusch. Ze zijn iets slanker, hebben fijnere kleuren en mooier teekening en zijn iets minder zigeunerachtig dan de grauwkoppen. In de kop zit 't voornaamste onderscheid: de huismusch heeft een grijze kop met bruine zijstreepen, de ringmusch heeft een heel mooi compleet kastanjebruin kapje. Ge zoudt echter ook wel eens een huismusch met een geheel bruinen schedel kunnen ontmoeten, want zoo komen ze in Zuid-Europa wel voor, maar dan is de ringmusch nog altijd te herkennen aan zijn groote witte wangvlek met een zwarte plek er midden in, die van uit de verte wel wat lijkt op een vreesaanjagend wijd opengesperd oog. Tusschen wijfjes en mannetjes bestaat bij de ringmusschen nagenoeg geen onderscheid.

Over het nut of schade van de musschen wil ik maar niets zeggen, daar ben ik veel te voorzichtig voor, er zijn al Staatscommissie's benoemd, om uit te maken hoe dat nu eigenlijk zit, maar tot een goede eindconclusie zijn die nog niet gekomen. In ieder geval schaden ze in najaar en winter het minst, zoodat ge ze op uw voederplaatsen met een welwillend oog beschouwen moogt. Ge kunt ze wel in uw woning lokken tegelijk met het roodborstje en daarbij de opmerking maken dat al zijn ze ook zoo brutaal als de beul, ze toch nooit zoo mak en vertrouwelijk worden als die klassieke winter-troubadour.

JAC. P. THIJSSE.

EEN MOOIE WANTS.

Er zijn tot nog toe eigenlijk maar twee insecten-orden, die zich in iets meer dan gewone belangstelling van het groote natuur-historisch dillettantisme mogen verheugen: de vlinders en de kevers. Daar blijven nog (volgens de nieuwere indeeling) een zeventiental orden over, waaraan de